Franz Kafka

Aforizmalar

Almanca aslından çeviren:
Osman Çakmakçı

Modern Klasikler Dizisi

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

FRANZ KAFKA

AFORİZMALAR

ÖZGÜN ADI

APHORISMEN

ÇEVİREN

OSMAN ÇAKMAKÇI

Aforizmalar
FRANZ KAFKA
Özgün Adı: APHORISMEN
Çeviren: OSMAN ÇAKMAKÇI
Editör: RÛKEN KIZILER
Yayına Hazırlayan: MAHMURE KAHRAMAN
Görsel Yönetmen: BİROL BAYRAM
Grafik Tasarım ve Uygulama: TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, No: 144/4 Beyoğlu 34430 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Kafka Güneşi

Her genç yazarın keşfettiği, etkilendiği, yapıtıyla diyalog kurduğu yazarlar vardır. Bunlar, zaman içinde önemini yitirirler. Öylesine ki genç yazar orta yaşlarına geldiğinde, bu yazarlarda ne bulduğunu şaşırarak sorar kendine. Gençlik yazarları içinde kimileri de vardır ki tüm yaşamı boyunca eşlik eder ona. Her okuyuşunda, onlarda yeni bir şeyler bulur; o güne değin bunları nasıl ayrımsayamadığına şaşar. Bu, okurla yazar arasındaki ilişkinin bir hayli ötesinde bir ilişkidir. Tek taraflı da olsa bir hısım akraba ilişkisidir.

Elime kalemi aldığım çok genç yaşlardan bu yana, yerli yabancı pek çok şairle, yazarla bu tür ilişkim oldu. Dünyamı zenginleştiren, bana yazmayı da, okumayı da, düşünmeyi de öğreten ilişkiler. Yalnız, nasıl yazar olunur sorusunun değil, nasıl insan olunur sorusunun da yanıtını bulduğum yapıtların yazarları.

Çağdaşlarımdan Sait Faik'ten, Nâzım Hikmet'ten, Melih Cevdet'ten, Oktay Rifat'tan söz ediyorum.

Yabancıları saymaya kalkmayayım ya da yalnızca birkaçını sayayım: Rabelais, Marquis de Sade, Lautréamont, Rimbaud, Jarry, Breton, Sartre, Artaud, Beckett, Kafka…

Gördüğünüz gibi hiçbir filozof adını anmadım.

Okumadığım ya da unuttuğum için değil, onların (varsa) üzerimdeki etkilerini yeterince özümleyemediğimi düşündüğüm için. Örneğin, hemen hemen tüm yapıtını okuduğum Sartre'dan, yirmili, hatta otuzlu yaşlarımda neler öğrendiğimi, onun hangi yönlerine öykündüğümü çok iyi anımsıyorum. O yıllarda "Ya Sartre gibi olurum ya hiçbir şey" dediğimi de. Bu derin etkiyi bugün açıklamakta güçlük çekiyorum. Dönemin koşulları, deyip geçiyorum. Bir de özrüm var: Yeryüzünün dört bir yanındaki gençleri, politikacıları, yazarları, düşünürleri etkilemiş biriydi o.

Ama Kafka öyle değil. O her zaman koşulsuz yazarım oldu. Ondan, düşünmeyi, politikayı, yazarın sorumluluğunu, toplum birey ilişkilerini öğrenmedim. Düş gücünün sınırsızlığını, düşün içindeki gerçeği, gerçeğin içindeki düşü, nasıl yazılacağını, nasıl yazılmayacağını, yapıtın önünde silinmeyi de.

Kafka'nın Türkçe'deki ilk kitapları, 1950'lerin ortalarında yayımlanan Milena'ya Mektuplar ve onu izleyen Değişim'di.

Kafka'yı tanımadan okunmuş Milena'ya Mektuplar'ın pek bir anlamı yoktur. Ama Değişim ve Akademiye Rapor bu iki öykü, kendilerine yeni yollar, yeni açılımlar arayan biz genç Türk yazarlarının hemen ilgisini çekti.

Ben de onlardan biriydim.

Daha önce Sartre'ın Bulantı'sı ile Duvar'ını ve tabii o küçük ama yankıları büyük Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır konulu konferans metnini; Camus'nün Yabancı'sını Veba'sını okumuş olduğumuz için, bir ölçüde de olsa Kafka okumasına hazırdık.

İlginçtir, Tünel'deki Kohen Kızkardeşler Kitabevi'nin satılmayan kitaplarını attığı asmakatta, Michaux'nun, Perse'in, Tzara'nın kitaplarını bulduğum gibi, Kafka'nın Fransızcalarını da buldum.

Ceza Kolonisi ile Çin Seddi, ilk okuduğum öykü kitapları oldu.

Beni Kafka'da ilk çarpan, o, süssüz püssüz, yalın, handiyse doğal, kendiliğinden anlatımı olmuştu. Metni sıfatlardan, benzetmelerden arındırmak, yapıtı ekleyerek değil, eksilterek oluşturmak.

Joyce'da, Proust'ta, Céline'de, Beckett'te, Breton'da, göze batarcasına gördüğümüz "çalışılmış" üslûptan eser yoktu onun öykülerinde. Olağanüstü olayları, olağan, sıradan bir duruma indirgiyordu Kafka'nın bu sanki olmayan üslûbu.

Kendi sesini bulmaya çalışan, üslûp temrini yapan genç yazarın, bundan alacağı dersler olmalıydı.

Gerçekçilik ve toplumculuk, dolayısıyla toplumcu gerçekçilik tartışmalarının Batı'da da yurdumuzda da ateşli tartışmalara, hatta suçlamalara sahne olduğu o günlerde, Kafka'nın kendine özgü gerçekliğine sert eleştiriler yöneltiliyordu, dört bir yandan.

Faşistliğinden tutun, Siyonizmine, "mukaddesatçılığına" uzanan, akla gelebilecek tüm suçlamaların odağındaydı Kafka.

Marksçı filozof Lukacs, onu, çöken bir dünyanın umutsuzluk peygamberi olarak görüyor, Aragon'un Lettres Françaises'i, "Kafka'yı yakmalı mı?" sorusunu yöneltiyordu yazarlara. Öte yandan, 2. Dünya Savaşı gibi büyük bir yıkımın izlerini hâlâ yaşayan ve gerçek umudu nerde bulabileceğini kendi kendilerine soran aydınlar ise, Kafka'nın yapıtında kendilerini görür gibi oluyorlardı.

1956-58 yılları arasında yazdığım ilk kitabım Kaçkınlar'da, Kafka okumalarının etkisi pek görülmez. Daha doğrusu, varoluşsal sorunlara Kafka'nın penceresinden bakmamışımdır bu gençlik yapıtında. Paris'te

yazmaya başladığım, ikinci kitabım Bozgun'un bazı parçalarında belirir Kafka'nın etkisi.

Kuşkusuz, bir yazarın etkisinde kalmak onun gibi yazmak değildir; onun ışığında yazmaktır. Sözcükleri yanyana getirirken onun soluğunu duymaktır.

Her okurun bir Kafka'sı olduğunu biliyorum. Tüm büyük yazarlar için olduğu gibi. Çünkü onların hiçbir okuru, onlarla özdeşleşmeye kalkmaz. (Küçümen yazarlarda ise tam tersi: onlar kendilerini okurla özdeşleştirirler. Çok satmanın anahtarı!)

Söylemem bile gereksiz, hiçbir zaman böylesi bir özdeşleşmeyi düşlemedim. Ama itiraf edeyim ki yapıtıyla arama bir "mesafe" koymak gibi bir tasam da olmadı. Yıllar geçtikçe, onun yapıtı (Dâvâ, Şato, Amerika, Ceza Kolonisi, Taşrada Düğün Hazırlıkları…) özellikle Günlüğü ve mektuplarıyla içli dışlı bir ilişkim oldu.

Brod'u, burada, yeryüzünün tüm Kafkaseverleri adına saygıyla anıyorum (Türk okuruna Kafka'yı okuma olanağını veren Kâmuran Şipal'i de). Brod, kendisine yok edilme/mek üzere teslim edilen, 20. yüzyılın bu en değerli elyazmalarını günümüze taşıdığı ve okunur kıldığı için.

(Diyorum ki, Brod olmasaydı Kafka olmazdı. Tersi geçerli değil, Kafka olmasaydı Brod zaten yoktu.)

Bu saygı duruşundan sonra, hemen belirteyim ki, Kafka'nın tüm yapıtını bizlere sunan, bunu yaparken, bitmemiş üç romana bir biçim veren, Günlüğünü, mektuplarını sayısız kez okuyan bu yakın dostunun Kafka yorumlarına hemen hiçbir zaman katılmadım.

Kafka, Günlüğünde, mektuplarında, bu kitapta okuyacağınız aforizmalarında hiç kuşkusuz, teolojinin alanına giriyor. Ama bu onun, ne hassidik bir Yahudi mistiği olduğunu, ne de Tanrı kavramının sözcüsü olduğunu gösterir.

Evet, Kutsal Kitabı sık sık okuyordu, Talmud'u da. Büyük varoluşçu filozof Kierkegaard'ı da. Onun yaşamıyla kendi yaşamı arasında yakınlıklar buluyordu (ki vardı bu yakınlıklar). Kierkegaard'ın 20. yüzyılda varoluşçu olarak nitelenecek felsefesi de ilgilendiriyordu Kafka'yı, kendisininkine benzeyen "aşkları/nişanlılıkları da."

Ama Protestan Kierkegaard'ın dinsel araştırmaları, pek de inançlı diyemeyeceğimiz Kafka için ne ifade ediyordu?

Yalnız Brod değil, başka Kafka yorumcuları da onun yapıtına, Kierkegaard, Pascal örneklerine de başvurarak dinsel/manevi bir anlam

yüklemeye çalışmışlardır. Başta Brod ve Kafka'nın yapıtını ilk kez Fransızcaya çevirip tanıtan Alexandre Vialatte olmak üzere.

Vialatte, Kafka üzerine yazdığı denemelerini Mon Kafka / Benim Kafka'm başlığıyla kitaplaştırmıştır. Bu, yukarıda da belirttiğim gibi herkesin bir Kafka'sı olduğu anlamına gelir. Benim Kafka'ma gelince, ne Max Brod'unkine ne de Fransızca çevirmeninkine uyuyor. Beckett hariç, umutsuzluğun tüm yapıtına egemen olduğu bir başka yazar tanımıyorum. Dâvâ'da, tüm çabalarına karşın suçsuzluğunu kanıtlayamayan, hatta suçunun ne olduğunu bile öğrenemeyen Joseph K. sonunda "bir köpek gibi" boğazlanırken bir ışık görür; evet, ama kurtuluş muştusu veren bir ışık değildir bu. Daha çok, bir insanoğlunun boğazlanışını görüp ses etmeyen bir başka insanoğluna ait ışıktır.

Kafka, sürekli olarak kurtuluş kavramını düşünmüştür. Ne var ki bu konuda ne bir umut vermiş, ne de kurtuluşun olası olduğunu ileri sürmüştür.

Romanlarının, öykülerinin kişileri kurtulmaya çalışırlar ve bunu hiçbir zaman gerçekleştiremezler.

Yasa varoldukça kurtuluş da yoktur. Yasayı koyan erk (Tanrı, Hükümdar ya da Devlet) her zaman özgür, kendi yazgısını kendisi çizecek bireyler değil, boyun eğecek ve kendisinden istenilenleri yerine getirecek uyruklar (teba) ister.

Kafka, bireyin, hatta insanlığın kurtuluşunu Tanrı'nın varlığına mı bağlıyordu?

Bu, Tanrı inancı taşımayan adamın, Tanrı'nın varlığı ve yokluğu üzerinde (tıpkı Yasa üzerinde olduğu gibi) durduğunu biliyoruz.

Kafka, kendini aldatmadan inanacağı bir Tanrı arayışı içindeydi denebilir. Kurtuluşu, kendisine çok yakın iki filozof gibi (Pascal ve Kierkegaard; dilerseniz bunlara Dostoyevski'yi de ekleyelim) Tanrı'nın varlığında görmüş olabilir. Ama bu düşüncelerini, arayışlarını, birçoklarının ileri sürdüğü gibi, kimi simgelerle, yapıtlarında dile getirmiş olması (örneğin, Vialatte'ın ileri sürdüğü gibi Şato'da insanlık ile Yahudi kutsallığı arasındaki bir ilişkinin simgesini kurmuş olması) kanımca, bir saptırmadan başka bir şey değildir.

Benim Kafka'm, yaşamın onulmaz biçimdeki saçmalığını, insanoğlunun hiçliğini, çaresizliğini, kendine özgü, öncesi ve sonrası olmayan bir yapıta dönüştürürken, bunu günlük gerçekliğe hiçbir gönderide bulunmadan gerçekleştirirken, kurgulanmış gerçeğin, gerçeklikten daha gerçek olduğunu gösterir. Tanrı'nın gölgesi, zaman zaman yazılarına düşer gibi olur. Ama bu

kimin Tanrı'sıdır? Yahudilerin Tanrı'sı mı, Katolik Pascal'ın Tanrı'sı mı, Protestan Kierkegaard'ınki mi? Yoksa hiçbiri mi? Varolmayan bir Tanrı!

Niçin olmasın?

Kafka'nın yapıtında bir Tanrı düşüncesinden söz edilebilirse bu ancak, varolmayan bir Tanrı'dır: Negatif teoloji.

Roman ve öykülerinde, 1900'lerin başlarından 1920'lerin ortalarına değin, içinde yaşadığı toplumla, ait olduğu Prag'daki Yahudi azınlığıyla, dünyayı alt üst eden 1. Dünya Savaşı'yla ilgili göndermelerle karşılaşmayız. O, içinde yaşadığı dönemin, o dönemin olaylarının değil, gelmiş geçmiş tüm zamanların yarattığı toplumsal mekanizmaların yarattığı yalnızlığı, anlamsızlığı betimlemiştir.

Kuşkusuz, karanlık bir tablodur bu. Bu karanlık tabloyu aydınlatan ise Kafka Güneşi'dir. Gecenin en yoğun ânında doğan, karanlığın tüm gizlerini açığa vuran ışığıyla, bizlere, insanlara yalansız bir dünya göstermeye çalışan, bunu handiyse özür dilercesine mırıldanarak gerçekleştiren, son aşamada da pişman olup tüm yazdıklarının yakılmasını (bunu hiçbir zaman yerine getirmeyecek bir dostundan istemiş olsa da) isteyen, hiçlikten sahici bir dünya yaratan bir insan.

Eğer Kafka'nın yapıtında manevi değerler ve umut aranıyorsa, burada aranmalı.

Ve bu aforizmalar da bu ışığın altında okunmalı.

Bu kitap, Kafka'nın ardında bıraktığı tamamlanmış ender elyazmalarından biridir.

Tüm aforizmalar Kafka tarafından tek tek numaralandırılmıştır.

Max Brod, altısı, küçük okul defterlerine yazılmış aforizmalardan, kısa öykücüklerden, çeşitli konulardan oluşan bu elyazmaları "yığınını" Taşrada Düğün Hazırlıkları başlığıyla tek bir kitapta toplamıştır. Daha sonraları birçok ülkede, bu kitaptan küçük başka kitaplar üretilmiştir: Babaya Mektup ve Aforizmalar gibi.

Bu kitaptaki aforizmaların tam olarak ne zaman yazıldığını bilmiyoruz.

Bir sayfadaki 1917 tarihiyle Günlük'te yer alan benzer cümleler, aforizmaların 1917-18 yılları arasında yazıldığına işaret etmektedir.

Max Brod, bu aforizmalara "Günah, Acıçekme, Umut ve Gerçek Yol Üzerine Derin Düşünceler" başlığını uygun görmüştür. Ama Kafka, bu elyazmalarına bir ad vermediğine göre, en uygun başlık, kuşkusuz, yazın alanındaki bu türün genel adı olan Aforizmalardır.

Hemen şunu da belirteyim ki, Kafka'nın tüm kitaplarında, özellikle Günlüklerinde ve mektuplarında yazılmış, çeşitli konularda, ayıklanacak olsa, başlı başına büyük bir kitap oluşturacak kadar aforizma vardır.

Ferit Edgü

Kandilli, Ekim 2009

AFORİZMALAR

1.

Doğru yol yüksekte değil, yerin hemen üzerinde gerili bir ip boyunca ilerler. Üzerinde yürünmek değil de, insanı çelmelemek içindir sanki.

2.

Tüm insani hatalar sabırsızlıktan, amaçla ilgili olanın zamansız kesintiye uğratılmasından ve sözde sorunun sözde bir çitle çevrilmesinden doğar.

3.

İnsanın belli başlı iki günahı var, öbürleri bunlardan çıkar: Sabırsızlık ve kayıtsızlık. Sabırsızlıktan Cennet'ten kovuldular, kayıtsızlıktan geri dönmüyorlar. Ancak belki de belli başlı sadece bir günah var: Sabırsızlık... Sabırsızlıktan kovulmuşlardı, sabırsızlıktan geri dönmüyorlar.

4.

Öte tarafa göçenlerden birçoğunun gölgesi, ölüm ırmağının sularını durmaksızın yalar; çünkü o kaynağını bizden alır ve hâlâ bizim denizlerimizin tuzlu tadını taşır. Bu, ırmağın tiksintiyle kabarmasına, hatta gerisin geri dönmesine, ölülerin yaşama sürüklenmesine yol açar. Ölülerse mutludur; şükran şarkıları söyleyip gazaba gelmiş ırmağı okşayıp severler.

5.

Belirli bir noktadan sonra artık geriye dönüş yoktur. İşte bu noktaya erişmek gerekir.

6.

İnsanoğlunun gelişiminin dönüm noktası süreklilik arz eder. Devrimci düşünsel hareketlerin geçmiş bütün her şeyin geçersiz olduğunu ilan etmeleri bunun için doğrudur- henüz hiçbir şey olup bitmemiştir çünkü.

7.

Kötü'nün elindeki en etkili ayartıcı silahlardan biri, savaşa çağrıdır. Bu, kadınlarla yapılan savaşa benzer, ki sonu yatakta biter.

8./9.

Sayısız yavrusu olan, yer yer çürüyen pis kokulu dişi bir köpek, çocukluğumda her şeyimken, sadakatle sürekli peşimde dolaşan, soluğundan bile korkarak adım adım geri çekilsem de, dövmeye cesaret edemediğim, eğer aksini yapmaya karar vermezsem, görünür hale gelen duvarın köşesine doğru beni sıkıştıracak olan; orada benim üzerimde ve benimle birlikte tamamen kokuşmak için, ölünceye dek –bu benim için bir onur mu?– dilinin irinli ve kurtlu eti elimde.

10.

A.'nın burnu pek havalarda, iyilik yolunda hayli ilerlediğini sanır, bunun nedeni, cazibesi gittikçe artan bir nesne olarak şimdiye kadar hiç bilmediği yönlerden gelen ayartmalara kendini açıkça maruz kalmış hissetmesidir. Oysa gerçek neden, büyük bir şeytanın içine girip yerleşmesi, sayısız küçük şeytanın da büyüğüne hizmet etmek için koşuşturup durmasıdır.

11./12.

Bir şeyin, diyelim bir elmanın birbirinden farklı görünüşleri olabilir: Masanın üstündeki elmayı bir an olsun görebilmek için boynunu uzatan çocuğun görüşü ve bir de, elmayı alıp masadaki arkadaşına veren ev sahibinin görüşü.

13.

Başlamakta olan bilginin ilk işareti ölmek arzusudur. Bu yaşam dayanılmaz görünür, bir başkası ise erişilmez. İnsan ölmek istediği için utanmaz artık; nefret ettiği eski hücresinden alınıp ilk işi nefret etmeyi öğreneceği yeni hücresine konulmak için yalvarıp yakarır. Bunda inanca dair bir kalıntı etkili olur, nakil sırasında efendi tesadüfen geçitten geçerken tutukluya bakıp şöyle diyecektir: "Onu bir daha hücreye kapatmayın. Bana geliyor."

14.

Düz bir yolda yürüyor olsan, tüm ilerleme isteğine rağmen hâlâ gerisin geriye gitsen, o zaman bu ümitsiz bir durum olur; ama sen dik, senin de aşağıdan gördüğün gibi dik, bir yamacı tırmandığına göre, adımlarının geriye doğru kayması, zeminin özelliğinden ileri gelebilir, umutsuzluğa kapılmamalısın.

15.

Sonbaharda bir yol gibi: Tertemiz süpürülür süpürülmez yeniden kurumuş yapraklarla örtülür.

16.

Kafesin biri, bir kuş aramaya çıktı.

17.

Daha önce buraya hiç gelmemiştim: Daha başka türlü nefes alıyor insan burada, yanındaki yıldız, güneşten daha çok parıldıyor.

18.

Ona tırmanmadan inşa etmek mümkün olsaydı, Babil Kulesi'nin tamamlanmasına izin verilirdi.

19.

Kötü'nün ondan bir şeyler gizleyebileceğinize inanmanızı sağlamasına izin vermeyin.

20.

Leoparlar tapınağa saldırıp kutsanmış şarapları içiyorlar; bu sürekli yineleniyor; sonunda öngörülebilir hale geliyor ve ayinin bir parçası oluyor.

21.

Elin taşı tuttuğu kadar sıkı. Daha uzağa fırlatmak için el taşı sıkıca tutar. Oysa yol da aynı uzaklığa götürür.

22.

Sen ödevsin. Ama görünürde öğrenci yok.

23.

Gerçek düşmandan sınırsız bir cesaret akar içinize.

24.

Bastığın yerin iki ayağının kapladığından daha büyük olamayacağını anlamaktır mutluluk.

25.

Ona sığınmazsa, insan yaşamdan nasıl zevk alabilir?

26.

Gizlenecek yer çok, kurtuluş tektir, kurtuluş olasılıkları ise yine gizlenecek yer kadardır.

―――

Hedef var, ama yol yok; yol dediğimiz şey tereddütten ibaret.

27.

Bizden istenen olumsuzu yapmaktır, olumlu olanlar zaten bize verilmiştir.

28.

Kötü'ye bir kere kapıları açmayagör, kendisine inanmamız konusunda ısrar etmez artık.

29.

Kötü'ye kapıları açmaya seni iten art niyetler senin değil, Kötü'nündür.

———

Hayvan, hışımla çekip alır kırbacı efendisinin elinden ve kendi kendisinin efendisi olmak için kendi kendisini kırbaçlar, bilmez ki bu, efendisinin kırbacına atılmış yeni düğümün yol açtığı bir hayalden başka bir şey değildir.

30.

İyi, bir bakıma rahatsızlık vericidir.

31.

Nefsime hâkim olacağım diye uğraşmıyorum. Nefse hâkimiyet, tinsel varlığımdaki sonsuz ışının rastgele bir yerinde etkili olmaktır. Etrafımda böylesi daireler oluşturmam gerekirse, benim için bunu bir eylemde bulunmaksızın, devasa düzene sadece hayretle bakarak yapmak daha iyi olur ve bu bakışın e contrario[1] vereceği güçten başka bir şey almam yanıma.

32.

Kargalar tek bir karganın gökyüzünü yok edebileceğini iddia ediyor. Hiç kuşku yok ki doğrudur, ama bu, gökyüzüne ilişkin hiçbir şey ifade etmez, çünkü gökyüzü şu anlama gelir: Kargaların Olanaksızlığı.

33.

İnançları uğruna ölenler bedeni küçümsemez, çarmıha gererek yüceltirler onu; bu açıdan düşmanlarıyla aynı görüştedirler.

34.

Bir gladyatörün dövüşten sonraki yorgunluğuna benziyor yorgunluğu, yaptığı iş bir memur odasının bir duvarına beyaz badana çekmekti.

35.

"Sahip olmak" değil, sadece "olmak" var, sadece son nefesi, boğulmayı özleyen bir "olmak".

36.

Önceleri sorularıma neden cevap almadığımı anlamıyordum, şimdiyse soru sorabileceğime nasıl inanabildiğimi anlamıyorum. Ama gerçekte inanmıyordum ki, soruyordum sadece.

37.

Sahipsin belki ama yaşamıyorsun savına yanıtı sadece titreme ve kalp çarpıntısı oldu.

38.

Sonsuzluk yolunda nasıl böylesine kolayca ilerlediğine hayret eden birisi vardı; gerçekte hızla bayır aşağı yuvarlanıyordu.

39.

Kötüye taksitle ödeme yapılamaz –oysa hep böyle yapılmaya çalışılır.

———

Büyük İskender'in, gençliğinde kazandığı askeri başarılara, kurduğu mükemmel orduya, dünyayı değiştirme yönünde içinde hissettiği güçlere karşın, Çanakkale Boğazı'nda olduğu yerde kalıp asla karşıya geçmediğini düşünmek olası, ancak bunun nedeni korku, kararsızlık, irade güçsüzlüğü değil, yerçekimi olurdu.

39a.

Sonsuzdur yol, ne kısaltılacak ne de eklenecek bir şey vardır, ama yine de herkes kendi çocuksu arşınını tutar yolun üstüne. "Gerçekten de bu bir arşınlık yolu gitmen gerek, bu sana hatırlatılacak."

40.

Kıyamet Günü'nü böyle adlandırmamızın nedeni ancak bizim zaman kavramımızdır; aslında o bir olağanüstü hal mahkemesidir.

41.

Dünyadaki uyumsuzluk, şükür ki, sadece sayısal bir uyumsuzluğa benziyor.

42.

Tiksinti ve nefret dolu bir başı önüne eğmek.

43.

Av köpekleri henüz avluda oynuyor, ama avları, daha şimdiden ormanda ne kadar hızlı koşarlarsa koşsunlar, ellerinden kurtulamayacaklar.

44.

Bu dünya için kendini paralaman gülünç.

45.

Ne kadar çok sayıda at koşarsan, o kadar hızlı gider araban –yani kayayı yerinden oynatmak değil, bu olanaksız, ama kayışları koparmak, böylece dizginsiz ve neşeli bir yolculuk yapmak.

46.

"Sein" sözcüğü Almancada iki anlama gelir: "Var olmak" ve "Onun olmak."

47.

Onlara kral ya da kralın habercileri olma seçeneği verilmişti. Çocukların yaptığı gibi hepsi haberci olmak istedi. Bu yüzden çok sayıda haberci var, dünyayı dolaşıp duruyorlar, yeryüzünde kral kalmadığından, anlamsız hale gelen haberleri birbirlerine ulaştırıyorlar. Bu sefil hayatlarına memnuniyetle bir son vermek istiyorlar, ancak bağlılık yemininden dolayı buna cesaretleri yok.

48.

İlerlemeye inanmak henüz bir ilerleme olduğuna inanmak anlamına gelmez. Yoksa bu inanç olmaz.

49.

A. bir virtüözdür, göklerse tanığı.

50.

İnsan içindeki yok edilemez olana sürekli bir güven duymadan yaşayamaz, ancak hem yok edilemez olan hem de güven onun için hep gizli kalabilir. Bu gizli-kalma'nın ifade biçimlerinden biri kişisel bir Tanrı'ya inançtır.

51.

Yılanın aracılığı gerekliydi: Kötü, insanı ayartabilir, ama insanın kendisi olamaz.

52.

Dünyayla arandaki savaşımda, dünyadan yana ol.

53.

Kimseyi aldatmamalı, kazandığı zaferden dolayı dünyayı bile.

54.

Tinsel bir dünyadan başka bir dünya yoktur; duyusal dünya dediğimiz tinsel dünyadaki kötüdür ve kötü dediğimiz de sonsuz gelişimimizdeki bir anın gerekliliğidir ancak.

Çok güçlü bir ışıkla dünya çözülebilir. Zayıf gözler karşısında katılaşır, daha zayıf olanlar karşısında yumruğa dönüşür, daha da zayıflar karşısında utangaçlaşır ve kendisine bakma cesareti gösterenleri ezer geçer.

55.

Her şey bir aldatmacadır: Yanılgıların en küçük ölçütünü aramak, alışılmış ölçüler içinde kalmak, en büyük ölçütü aramak. Birinci durumda insan onu elde etme işini hafife alarak aldatır İyi'yi, Kötü'yü ise uygunsuz koşullar öne sürerek. İkinci durumda dünyevi işlerde bile ona ulaşmaya çalışılmayarak aldatılır İyi. Üçüncü durumda ise kendisinden olabildiğince uzaklaşılarak aldatılır İyi ve en aşırıya vardırılarak güçsüz kılınacağı umularak aldatılır Kötü. Bunların içinden yeğlenebilir olarak ikinci durum görünüyor, çünkü her durumda İyi aldatılırken, hiç olmazsa bu durumda, en azından görünüşte, Kötü aldatılmamaktadır.

56.

Doğamız gereği arınmamışsak, kurtulamayacağımız sorular vardır.

57.

Dilin, duyusal dünya dışındaki her şey için ancak dolaylı olarak kullanılması mümkündür, ama asla yaklaşık olarak bile olsa benzetme yoluyla kullanılamaz, çünkü duyular dünyası gereğince sadece mülkiyetten ve mülkiyet ilişkilerinden söz eder.

58.

İnsan ancak olabildiğince az yalan söylediğinde olabildiğince az yalan söylemiş olur; yoksa olabildiğince az yalan söyleme fırsatını bulduğunda değil.

59.

Adımların çukurlaştırmadığı bir merdiven basamağı, basamağın kendisi açısından öylesine birleştirilmiş tahta parçasıdır yalnızca.

60.

Dünyadan elini eteğini çeken kişi tüm insanları sevmelidir, onların dünyasından da elini eteğini çekmektedir çünkü. Böylece gerçek insan varlığını sezmeye başlar ki bu varlık eşit olma şartıyla yalnızca sevilebilir.

61.

Bu dünyada komşusunu seven kimse, dünyada yalnızca kendisini seven kimseden ne daha çok ne de daha az hata yapmaktadır. Geriye sadece bir soru kalıyor ki, o da insanın komşusunu sevip sevmeyeceğidir.

62.

Tinsel bir dünyadan başka bir şeyin bulunmadığı gerçeği elimizden umudumuzu alır, ama bize bir güvence sunar.

63.

Sanatımız gerçeğin ortaya koyduğu bir göz kamaşmasıdır: Geri çekilen ucube maskeye vuran ışıktır gerçek, başka bir şey değil.

64./65.

Cennet'ten Kovuluş esas olarak ebedidir: Yani Cennet'ten kovuluş kesin ve yeryüzünde yaşamak kaçınılmazdır; ama yine de olayın ebediliği bize sonsuza dek Cennet'te kalabilme olasılığını vermekle kalmaz, aynı zamanda belki de gerçekte hep orada olduğumuz anlamına da gelir, biz ister bilelim, ister bilmeyelim.

66.

O yeryüzünün özgür ve kendini güvenlikte hisseden bir vatandaşıdır, çünkü ona dünyanın her yerine ulaşma imkânını veren yeterince uzun bir zincirle bağlanmıştır, ancak bu zincirin uzunluğu kendisini dünyanın sınırları içinde tutacak kadardır. Ne var ki aynı zamanda, gökyüzünün de özgür ve kendini güvenlikte hisseden bir vatandaşıdır, çünkü yine benzer hesaplar yapılmış göksel bir zincirle bağlanmıştır. Yeryüzüne inmek mi istiyor, gökyüzü zincirinin tasması yakasından çeker; gökyüzüne çıkmak mı istiyor, bu kez de yeryüzü zincirinin tasması yapar aynı işi. Ama bütün bunlara rağmen, tüm olanaklar elindedir ve bunun da farkındadır; hatta tüm bu olanları ilk zincirle bağlanışındaki bir hataya bağlamayı reddeder.

67.

Gerçeklerin peşinden paten kaymayı yeni öğrenen acemi biri gibi koşuyor, üstelik bir de yasak yerde egzersiz yapıyor.

68.

Her yuvayı koruyan bir Tanrı'ya inanmaktan daha keyif veren ne olabilir!

69.

Kuramsal olarak, eksiksiz bir mutluluk olasılığı vardır: İçimizde yok edilemez bir varlık olduğuna inanmak ve ona ulaşacağım diye çaba harcamamak.

70./71.

Yok edilemez tektir; her insan tek başına böyledir ve aynı zamanda bu herkesin ortak noktasıdır, dolayısıyla insanları birbirine bağlayan eşi benzeri olmayan parçalanmaz bir bağ vardır.

72.

Aynı insanda, birbirinden tümüyle farklı olsalar da nesnesi aynı olan algılar vardır; dolayısıyla bundan ancak aynı insanda farklı özneler olduğu sonucu çıkarılmalıdır.

73.

Kendi sofrasından düşen kırıntıları yiyor; kısa bir süre için öbürlerinden daha tok hissediyor kendini, ama masada nasıl yemek yenir hatırlamıyor; ancak artık geride yenecek kırıntı da kalmıyor.

74.

Eğer cennette yok edilecek şeyler yok edilebildiyse, bu önemli olmazdı; yok eğer yok edilemediyse, biz yanlış bir inançla yaşıyoruz demektir.

75.

Kendini insanlığa bakarak sına. Şüphe edeni şüpheye, inananı inanca götürür bu.

76.

Şu duygu: "Burada demirlemeyeceğim" ve anında kabarıp coşan ve insanı sarmalayan dalgaları hissediş.

Ani bir değişim. Tetikte, ürkek, ümitli dolanıyor cevap sorunun çevresinde, bakışlarını ümitsizce sorunun yanına yaklaşılmaz yüzünde gezdiriyor, en anlamsız, yani yanıttan olabildiğince uzağa düşen yollarda onu izliyor.

77.

İnsanlarla iç içe olmak, insanı kendini gözlemlemeye teşvik eder.

78.

Bir dayanak olmaktan çıkınca özgürleşir ruh ancak.

79.

Cinsel aşk ilahi aşka gözlerimizi kapar; tek başına olsa bunu yapamaz, ama bilmeden ilahi aşka dair içinde bir parça taşıdığından yapabilir.

80.

Gerçek parçalara ayrılamaz, bu yüzden kendini tanıma yeteneğinden yoksundur; her kim onu tanımak isterse bir yalan olmak zorundadır.

81.

Hiç kimse eninde sonunda kendisine gerçekten zarar verecek bir şeyi isteyemez. Kimi insanda böyle bir durum görünüyorsa –belki de herkeste var bu görünüm– açıklaması, insanın içindeki birinci kişi kendine yararlı bir şey isterken, bunun durumla ilgili karara yarı yarıya katılan diğer ikinci kişiye zarar verdiği şeklindedir. İnsan karar sırasında değil daha başlangıçta ikinci kişinin yanında yer almış olsa, birinci kişi ve onunla birlikte istek de silinip giderdi.

82.

Neden İlk Günah'tan ötürü yakınıp dururuz? İlk Günah yüzünden değil, Hayat Ağacı'ndan ötürü kovulduk Cennet'ten, onun yemişlerinden yemeyelim diye.

83.

Sadece Bilgi Ağacı'nın yemişlerini yediğimiz için değil, Hayat Ağacı'nın yemişlerinden hâlâ yemediğimiz için de günahkârız. Suçtan bağımsız olarak içinde bulunduğumuz durum günahkâr.

84.

Cennet'te yaşamak üzere yaratılmıştık ve Cennet bize hizmet etmek için düzenlenmişti. Sonra yazgımız değiştirildi; Cennet'in yazgısında da bir değişiklik oldu mu, bu hiçbir yerde belirtilmiyor.

85.

Kötü, belirli geçiş durumlarında insan bilincinin saçtığı bir ışındır. Yanılsama olan yalnızca duyular dünyası değil, ama ondaki Kötü'dür; ne var ki bu, bizim gözümüzdeki duyular dünyasını oluşturur.

86.

İlk Günah'tan beri İyi ve Kötü'yü ayırt etme yeteneğimiz aşağı yukarı birbirine eşittir; yine de tam bu noktada özel üstünlüklerimizi ararız. Ancak bu bilginin ötesinde gerçek farklılıklar başlar. Bunun aksi bir görünüm olması şuna dayanıyor: İnsan yalnızca bilgiyle yetinemez, aynı zamanda buna göre davranmak için çaba göstermesi gerekir. Ancak bunu yapabilecek güçle donatılmamıştır, dolayısıyla kendini yok etmek zorundadır, gerekli gücü ele geçirememe riskine rağmen bu son denemeyi yapmaktan başka bir şey kalmaz kendisine (Bilgi Ağacı'nın yemişlerini yeme yasağındaki ölüm tehdidinin anlamı da budur; belki eceliyle ölümün başlangıçtaki anlamı da buydu). Şimdi bu denemeyi yapmaktan korkar; İyi ya da Kötü bilgisinden vazgeçmeyi bile yeğler ("İlk Günah" kavramı, kaynağını bu korkudan alır) ama bir kere olmuş olan iptal edilemez, sadece belirsizleştirilebilir. İşte bu amaçla güdülenmeler oluşur. Tüm dünya bunlarla doludur, hatta gözle görülür bütün dünya, bir anlık huzur arayan insanın güdülenmesinden başka bir şey değildir belki de. Bilgi gerçeğini çarpıtma, bilgiyi öncelikli amaç edinme denemesi.

87.

Giyotin gibi bir inanç, onun kadar ağır, onun kadar hafif.

88.

Ölüm, İskender'in Savaşı'nı resmeden sınıf duvarındaki bir tablo gibi karşımızda. Önemli olan daha bu yaşamdayken eylemlerimizle tabloyu karartmak ya da silmektir.

89.

....
(Defterin bu sayfası kayıp)

90.

İki olanak: Kendini sonsuz küçültmek ya da sonsuz küçük olmak. Birincisi son yani eylemsizliktir; ikincisi başlangıç, yani eylemdir.

91.

Söz yanılgısından kaçınmaya dair: Etkin biçimde yok edilecek olanın, önce çok sıkı bir biçimde tutulmuş olması gerekir; ufalanıp dökülen ufalanıp dökülür, ama yok edilemez.

92.

Putlara tapınmanın ilk nedeni, kuşkusuz nesnelerden korku, ama buna bağlı olarak, nesnelerin gerekliliğinden korku ve buna bağlı olarak, nesnelere karşı sorumluluktan korkuydu. Bu sorumluluk insanüstü tek bir varlığa yüklenme cesareti gösterilemeyecek kadar büyüktü, çünkü sadece bir varlığın aracılığı da sorumluluğu yeterince hafifletemezdi, yalnızca bir tek varlıkla ilişkisi, gereğinden fazla sorumluluğu lekelemiş olacaktı, işte bundan dolayı her nesnenin sorumluluğu nesnenin kendisine verildi, daha da ileri gidilerek nesneler insanlardan sorumlu tutuldular.

93.

Son kez ruhbilim!

94.

Yaşamının daha başlangıcında iki ödev: Giderek çevreni daraltmak ve kendini bu çevre dışında bir yerde gizleyip gizlemediğini sürekli denetlemek.

95.

Kötü bazen insanın elinde bir alet gibidir; bilerek ya da bilmeyerek, istenirse itirazsız bir kenara konulabilir.

96.

Bu yaşamın hazları, yaşamın kendi hazları değil, bizim daha yüce bir yaşama yükselme korkumuzdur; bu yaşamın eziyetleri yaşamın kendi eziyetleri değil, ama bu korkudan dolayı kendimize yaptığımız eziyettir.

97.

Sadece burada ıstırap ıstıraptır. Bu demek değildir ki, burada ıstırap çekenler bir başka yerde çektikleri ıstıraptan ötürü ödüllendirilecek; bunun anlamı, bu dünyada ıstırap denen şeyin bir başka dünyada değişmeyip, yalnız karşıtından bağımsız kılınacağı ve mutluluğa dönüşeceğidir.

98.

Evrenin sonsuz genişlikte ve zenginlikte tasarlanması, zahmetli yaratışın ve özgür bilincin en aşırıya vardırılmış karışımının sonucudur.

99.

Faniliğimizin eski sonsuz savunmasına ilişkin en zayıf inanç, şimdiki günahkâr durumumuza ilişkin en acımasız inançtan çok daha fazla bunaltıcıdır. Ancak, saflığı içinde birincisini bütünüyle kapsayan ikincisine katlanma gücüdür ki, inancın ölçüsünü oluşturur.

———

Bazıları, ilk büyük aldatışın yanında, her durumda kendileri adına küçük özel bir aldatmacanın düzenlendiği, örneğin sahnede bir aşk oyunu canlandırılıyorsa, kadın oyuncunun, oyundaki sevgilisine yapmacık yapmacık gülümsemesinin dışında, üst galeride yalnızca belli bir seyirciye de sinsi sinsi gülümsediği kanısındadır. Bu aşırıya kaçmaktır.

100.

Şeytani olana ilişkin bir bilgi olabilir, ama içinde inanç bulunamaz, çünkü ortada görünenden daha fazla şeytani olan yoktur.

101.

Günah her zaman açıktan açığa gelir ve anında duyularla kavranabilir. Kökleri üzerinde yürür ve koparılmamalıdır.

102.

Çevremizdeki acıların hepsini bizim de çekmemiz gerekir. Hepimizin tek bir bedeni yok ama bir gelişimi var ve bu durum şu ya da bu biçimde tüm acıları yaşatır bize. Nasıl ki çocuk belli bir gelişim sonucu yaşamın tüm evrelerinden geçer (her evre de istek ve korku bakımından bir öncekine göre erişilmez görünür aslında), yaşlanır ve sonunda ölürse, biz de bunun gibi (insanlıkla aramızdaki bağ, kendimizle aramızdaki bağdan güçsüz değildir), yaşadığımız dünyanın tüm acılarını yaşayarak gelişiriz. Bu konuda adalete yer yoktur, acı çekmekten ürkmeye ya da acı çekmeyi kazanım olarak nitelemeye de yer yoktur.

103.

Dünyanın acılarından uzak tutabilirsin kendini, bu sana kalmış olup doğana uyar, ama tam olarak bu uzak duruş belki kaçınabileceğin yegâne acıdır.

104.

İnsan üç bakımdan özgür irade sahibidir:

Birincisi, bu yaşamı istediği zaman özgürdü; şimdi, kuşkusuz, kararından geriye dönemez artık, çünkü bir zamanlar bu yaşamı arzulayan kişi değil artık, bir zamanlar arzulamış olduğunu yaşayarak gerçekleştiriyor olması dışında.

İkincisi, bu yaşamdaki yürüyüş tarzını ve yolu seçebildiği için özgürdür.

Üçüncüsü, yeniden dünyaya geleceğini düşünerek, tüm koşullar altında yaşamak ve böylelikle kendisine varan yolu bulmak istencine sahip olduğu için özgürdür, seçilebilir olsa da, her seferinde bu yaşamın dokunulmadık hiçbir köşesini bırakmayan labirentvari bir yol olacaktır bu.

Özgür iradenin üç görünüşüdür bu, ama üçü de aynı zamanda var olduğundan, bir birlik oluştururlar ve temelde öylesine tam birliktir ki, burada özgür olsun ya da olmasın, hiçbir iradeye yer yoktur.

105.

Bu dünyanın baştan çıkarma aracı ile bu dünyanın sadece bir geçiş olduğuna ilişkin güvence işareti, aynı şeydir. Böyle olması da gerekir, çünkü dünya ancak bu yolla ayartabilir bizi ve bu da gerçeğe uygun düşer. Ama işin berbat yanı, ayartı başarıya ulaşınca biz güvenceyi unuturuz ve böylece İyi bizi kandırıp Kötü'nün kucağına atar, kadının bakışıyla bizi yatağına çağırması gibi.

106.

Alçakgönüllülük, yalnız başına umutsuzluk içinde kıvranan kişi de içinde olmak üzere, insanla hemcinsi arasında en güçlü ilişkiyi sağlar, yeter ki tam ve sürekli bir alçakgönüllülük olsun bu. Bunu yapabilir, çünkü duanın gerçek dilidir, hem ibadet hem de en yakın bağdır. İnsanın çevresindekilerle kurduğu ilişki dua ile kurduğu ilişki gibidir, insanın kendi kendisiyle kurduğu ilişki ise çabayla kurduğu ilişkiye benzer; çaba için gerekli güç duadan alınır.

——

Sen aldatmacadan başka bir şey bilebilir misin? Aldatmaca yok edilse bile, sen hiçbir zaman oraya bakmamalısın, yoksa bir tuz sütununa dönüşürsün.

107.

Herkes A.'ya karşı çok iyi davranıyor, mükemmel bir bilardo masasının iyi oyunculardan bile korunmaya çalışılması gibi, ta ki o büyük oyuncu gelip, masayı titizlikle inceleyip, vakitsiz yapılacak bir hatayı hoş görmeyip, kendisi oynamaya başlayınca saygısız bir şekilde öfkeden çılgına dönünceye kadar.

108.

"Ama sonra sanki hiçbir şey olmamış gibi işine döndü." Belki de hiçbirinde geçmez ama, açık seçiklikten yoksun eski hikâyeler yığınından kulağımıza tanıdık gelen bir saptamadır bu.

109.

"İnanç yoksunu olduğumuz iddia edilemez. Sadece yaşıyor olmamız bile, tüketilmeyecek bir inanç değeridir."

"Neresindeymiş bunun inanç değeri? Yaşamamak elde değil ki!"

"İşte inancın insanı çıldırtacak kadar büyük gücü, bu ‘elde değil ki' dedir, bu olumsuzlamada açığa vurur kendini."

―――

Evden çıkıp gitmen gereksiz. Masa başında otur ve bana kulak ver. Kulak vermesen de olur, sadece bekle. Beklemesen de olur, tamamen sessiz ve yalnız ol. Dünya, maskesini düşüresin diye, kendini sana sunacaktır; başka bir şey gelmez elinden, cazibeye kapılmış, ayaklarının dibinde kıvranıp duracaktır.

[1] Karşıt olgudan hareketle çıkarım. (e.n.)